

„Тази книга е истинско чудо. Смайващ, провокативен и дълбоко вълнуващ, романът „Мостът на Клей“ се развива като магически трик, изпълнен наопаки, с фойерверки на разказваческо майсторство, скрити зад неочаквани обрати, които добиват смисъл едва когато елементите на фокуса най-накрая бъдат разкрити.“

Wall Street Journal

„Приятно ми е да препоръчам изключителния роман „Мостът на Клей“ на Маркъс Зюсак, който подозирам, че ще препрочитам много пъти. Това е една обширна, провокативна и безкрайно отплащаща се книга. Но в нея се долавя и едно сурово, истинско и неподправено чувство, което присъства във всички книги на Зюсак.

Аз изпитвам благоговение пред него.“

Джон Грийн, автор на „Вината в нашите звезди“

„Зюсак хвърля читателите си направо в дълбокото в своя нов, необятен и колоритен роман... Това е история за любовта, изкуството и изкуплението; шумна и ведра, с проблясъци на остроумие и проникновение, и най-накрая покрътителна.“

Times of London

„В „Мостът на Клей“, също като в „Крадецът на книги“, Зюсак успява да сътвори история толкова трептяща и истинска, че читателят се чувства изцяло погълнат от нея.“

The Australian

„Онова, което се откроява в „Мостът на Клей“, е интензивността на прозата – силата на трагедията. Дълбочината на скръбта и загубата са толкова осезаеми, че не можеш да не почувстваш кръвта, потта и сълзите, които са заложили в тъканта на историята.“

Entertainment Weekly

„В един сложен наратив, който прави скокове във времето, пространството и през океаните, Зюсак рисува ярък портрет на едно семейство, което се опитва да възвърне своя баланс, поддържайки семейната история жива.“

Time

„Ако „Крадецът на книги“ беше роман, който позволи на Смъртта да бъде в центъра на разказа... [„Мостът на Клей“] е утвърдително пълен с живот.“

The Guardian

„Емоционално наситена, състрадателна и изящно съчинена книга за семейството, любовта, трагедията и опрощението. Прозата на Зюсак е отчетлива, хаплива, остроумна, красиво ритмична и безкрайно увлекателна.“

Books+Publishing Magazine

„Една от онези монументални книги, които могат да те отведат през времето и пространството в живота на други хора по най-достовверен начин.“

The Washington Post

„Авторът очевидно обича героите си, а артистизмът на езика понякога ще ви оставя с отворена уста.“

New York Times

„Този голям роман е пиршество на езика и иронията. В него има закачлив хумор на всяка страница... Трудно е да не се влюбиш поне малко в него.“

Sydney Morning Herald

„Още една книга от един от изгряващите майстори на перото, която ще извика сълзи в очите ви.“

Entertainment Weekly

Литературни отличия:

- Една от най-добрите книги на годината. – „Entertainment Weekly“
- Носител на наградата Indie Book за 2019 г.
- Финалист за наградата ABIA за 2019 г.

преди началото

СТАРАТА П. М.

В началото имаше един убиец, едно муле и едно момче, ала това не е началото, а времето преди него, и ето ме мен, аз съм Матю, седнал тук, посред нощ в кухнята – древното устие на светлината – седя пред клавиатурата и блъскам ли, блъскам. Къщата ме обгръща с мълчание.

Всъщност всички останали спят.

Седя пред кухненската маса.

Сам съм с пишещата машина – аз и старата П. М., както отдавна изгубеният ни баща казваше, че отдавна изгубената ни баба казвала някога. По-точно тя я наричала „добрата стара П. М.“, но аз никога не съм си падал по подобни чудатости. Не и аз, аз съм известен със синините и трезвомислието си, с високия ръст и здравите мускули, с ругатните и изпадането в сантименталности понякога. Ако сте като повечето хора, по-скоро бихте се зачудили дали ще си направя труда да сглобя цяло изречение и няма да се питате чувал ли съм за Омировия епос или за елините. Понякога не е лошо да те подценяват, но по-хубаво е, когато някой те забележи. В моя случай извадих късмет.

Клодия Къркби видя нещо в мен.

Имаше едно момче, син и брат.

Да, ние имяхме брат, на когото винаги можехме да разчитаме, и именно той бе онзи измежду петима ни, който пое тежестта на плещите си. Както винаги той ми бе дал указанията си тихо и без да бърза, и разбира се, те бяха без грешка. В един стар заден двор в един град в задния двор на света наистина беше погребана стара пишеща машина, само че трябваше да внимавам изчисленията ми да са точни, понеже иначе можеше да изровя умряло куче или змия (точно както се случи). Реших, че щом те са там, пишещата машина няма да е далече.

Беше идеално, съкровище без пирати.

Отпътувах в деня след сватбата си.

Оставих града зад гърба си.

Право през недрата на нощта.

Напред през талазите пусто пространство и нататък.

Самото градче беше спечен, затънтен свят на истории, виждаше се отдалеч като на длан. Обичайният, извикващ мисли за слама пейзаж, и маратони небе. Отвсякъде бе обграден от пущинак от нискорасли шубраци и евкалипти и беше вярно, абсолютно вярно: хората тук ходеха приведени и прегърбени. Този свят ги бе изнурил.

Пред банката, в съседство с една от многобройните кръчми, помолих една жена да ми покаже пътя. Жената с най-изправената осанка в града.

– Тръгнете наляво по „Търнстайл Стрийт“, ясно? После карайте направо, да речем двестатина метра, и пак свийте вляво.

Беше с тъмна коса и добре облечена – с джинси, ботуши и семпла червена риза. Едното ѝ око бе примижало срещу слънцето. Единственото, което я издаваше, бе обърнатият триъгълник плът в самата основа на шията – уморена, стара и набраздена като дръжката на кожена ракла.

– Разбрахте ли?

– Разбрах.

– Кой номер търсите?

– Двайсет и три.

– Старите Мърчисън, значи?

– Ами, честно казано, не точно.

Жената се приближи към мен и сега забелязах зъбите ѝ, бели и блякави и същевременно жълти, почти като самодоволното слънце. Щом пристъпи напред, ѝ протегнах ръка и ненадейно се озовахме един срещу друг тя, аз, зъбите ѝ и градът.

– Казвам се Матю – представих се. Името на жената бе Дафни.

Докато отивах към автомобила, тя бе успяла да стигне до банкомата и да се върне след мен. В бързината дори бе забравила да вземе обратно картата си и сега стоеше недалеч, с ръка на хълбока. Вече сядах на шофьорското място, когато ми кимна и разбра. Прозря кажи-речи всичко, сякаш го бе прочела в новините.

– Матю Дънбар.

Не питаше, заявяваше факт.

И ето ме там, на дванайсет часа път от дома, в град, в който дори не бях стъпвал през целия си трийсет и една годишен живот и в който все пак като че ли ме очакваха.

Измина доста време, преди отново да се погледнем, няколко секунди поне, и всичко наоколо бе обширно и просторно. По улицата се появиха и засноваха някакви хора.

– Какво още знаете? – попитах аз. – Знаете ли, че съм тук заради пишещата машина?

Тя отвори окото си.

Опълчи се на обедното слънце.

– Пишеща машина? – Този път я озадачих напълно. – За какво, по дяволите, говорите?

Кажи-речи като по даден знак, някакъв старец се развика нейна ли е проклетата карта, заради която на проклетия банкомат се е събрала опашка – и жената се втурна натам. Може би трябваше да ѝ обясня, че в тази история наистина бе имало една стара пишеща машина – по времето, когато са ги използвали в лекарските кабинети и секретарките са блъскали по клавишите им. Дали този въпрос я вълнуваше, или не, никога няма да разбере. Едно знам със сигурност – указанията ѝ нямаха грешка.

„Милър Стрийт“.

Тиха поточна линия от малки вежливи къщи, пържещи се на зноя.

Паркирах автомобила, затворих вратата и прекосих хрускащата моравата.

Кажи-речи тогава съжалих, че не взех със себе си момичето, за което се ожених предния ден – по-точно жената и майка на двете ни дъщерички – и разбира се, тях самите. Децата щяха да се влюбят в това място, щяха да обикалят, да подскачат и да танцуват наоколо, целите крака и слънчеви косици. Щяха да правят цигански колела по моравата и да крещат: „И да не ни зяпаш гашичките, чу ли, татко?“

Голям меден месец, няма що.

Клодия беше на работа.

Децата – на училище.

На част от мен това ѝ харесваше, разбира се; на голяма част от мен всичко това ѝ харесваше много.

Поех си въздух, изпуснах го и почуках.

* * *

Вътрешността на къщата бе като фурна.

Цялата мебелировка бе с препечена коричка.

Фотографиите – току-що изскочили от тостера.

Имаше и климатик. Повреден.

Почерпиха ме с чай и бисквити, а слънцето жулеше право в прозореца. Пържехме се в собствен сос. Потта капеше от ръцете ни по покривката.

Семейство Мърчисън бяха почтени, окосмени люде.

Мъжът бе облечен със син потник, а на бузите му се мъдреха чифт великолепни рунтави бакенбарди, като касапски сатъри, навлекли кожени палта. Жената се казваше Рейлийн. Имаше перлени обици и дребни букли, а в ръцете си стискаше чанта. Все се канеше да става, за да иде на покупки, но въпреки това продължаваше да слуша. Щом споменах задния двор и че в него може би е заровено нещо, вече никой не би могъл да я отпрати. Когато чаят свърши, а от бисквитите останаха само трохи, аз заставах лице в лице с бакенбардите. Мъжът рече без заобикалки:

– Май най-добре да се залавяме за работа.

Щом излязохме, тръгнах наляво през продълговатия опален двор към сушилника за пране и обрулената, умираща банксиа. За един кратък миг хвърлих поглед назад: малката къща, ламаринения ѝ покрив. Слънцето все така прежуриаше над нея, но беше започнало да преваля на запад. Започнах да копая ту с лопатата, ту направо с ръце, докато най-сетне се натъкнах на нещо.

– По дяволите!

Кучето.

– По дяволите!

Змията.

И от двете бяха останали само кости.

Преровихме всичко основно и внимателно.

Положихме скелетите им на моравата.

– Брей, да му се не види!

Мъжът извика тези думи три пъти, ала най-силно, когато най-сетне открих стария, куршуменосив ремингтън. Като оръжие, заровено в земята, пишещата машина беше увита в три слоя здрав полиетилен, толкова тънък, че клавишите ясно прозираха: първо Q и W, а после и средните: F, G, H и J.

Известно време я гледах, просто я гледах.

Тези черни клавиши, напомнящи на зъбите на чудовище, само че добронамерени.

Най-сетне се наведох и я измъкнах с предпазливи, мръсни ръце. Запълних и трите гроба. Свалихме полиетиленовото покритие и клекнали над машината, внимателно я заизучавахме.

– Ама че пушина – рече господин Мърчисън. Косматите сатъри потръпваха.

– Пушина, и то каква! – съгласих се аз. Наистина беше възхителна.

– Като отворих очи тая сутрин, хич не съм си и мислил, че нещо такова ще се случи днес. – Той я вдигна и ми я подаде.

– Ще останеш ли за вечеря, Матю?

Това беше старата дама, с все така полуудивено изражение. Удивление или не, вечерята си беше вечеря.

Както стоях все още приклеknал, вдигнах поглед към нея.

– Благодаря, госпожо Мърчисън, но изядох толкова много бисквити, че ми стана тежко. – И отново обгърнах с поглед къщата. Сега бе опакована в сянка. – Време е да си вървя. – Стиснах ръцете и на двамата. – Нямате представа колко съм ви благодарен. – Тръгнах към колата, понесъл пишещата машина внимателно като бебе.

От господин Мърчисън нямаше да се измъкна толкова лесно.

– Ей! – извика той безцеремонно.

И какво друго можех да сторя?

Тръбваше да има основателна причина да изкопая двете животни. Спрях се под сушилника – стария очукан сушилник със спици като чадър, същия като онзи в нашия двор – и се извърнах в очакване да чуя какво ще ми каже. И той го каза:

– Не забрави ли нещо, друже?

И кимна с глава към костите на кучето и змията.

Тръгнах си оттам заедно с тях.

На задната седалка на старото комби бяха положени скелетът на едно куче, пишещата машина и подобният на струна гръбнак на кафява кралска змия.

Някъде по средата на пътя спрях и изгасих двигателя. Знаех, че недалеч оттук има една отбивка от шосето, която водеше към място, предлагащо постеля и нормална почивка – но се отказах. Изтегнах се на седалката, а змията лежеше до шията ми. Докато се унасях, си мислех как *пред-началата* дебнат отвсякъде – защото някога отдавна и преди толкова много други събития в този град, запокитен в задния двор на света, бе живяло едно момче. И когато змията бе убила кучето, а кучето бе убило змията, то бе паднало на колене в пръстта... но всичко това тепърва ще ви го разкажа.

Не, засега ви стига да знаете следното: на другия ден благополучно се прибрах у дома.

Върнах се обратно в града, на „Арчър Стрийт“, там, където всъщност беше започнало всичко и откъдето после бе залякатушило в много различни посоки. Спорът на тема защо, по дяволите, съм домъкнал кучето и змията, утихна преди часове. Онези, които трябваше да си тръгнат, си тръгнаха, онези, които трябваше да останат – останаха. Разправията с Рори заради обитателите на задната седалка беше черешката на тортата. Точно Рори! Той по-добре от всеки друг знае кои, защо и какви сме ние.

Разнебитени останки от семейна трагедия.

Комиксова тупурдия от момчета, кръв и животни.

Просто сме родени за подобни реликви.

В разгара на данданията Хенри се ухили, Томи се разсмя и двамата дружно заявиха: „Както винаги!“ Четвъртият измежду нас спеше, беше проспал цялото ми отсъствие.

Когато си дойдоха, моите две момичета изпаднаха в удивление пред кокалиците и само попитаха: „Защо си ги донесъл, татко?“

Защото е идиот.

На мига хванах Рори да си го мисли, макар че никога не би го казал пред тях.

Що се отнася до Клодия Дънбар – до съвсем скоро Къркби, – тя поклати глава, хвана ме за ръката и беше щастлива, тъй дяволски щастлива, че малко оставаше пак да се сринат. Убеден съм, че се чувстваше така, понеже аз бях доволен.

Доволен.

„Доволен“ е наглед глуповата дума, но пиша и ви разказвам всичко това чисто и просто защото ние сме си точно такива. Особено аз, понеже най-сетне заобичах тази кухня с цялата ѝ епична и трагична история. Тук трябва да го сторя. Така подобава. Със задоволство слушам как с чаткането на клавишите записките ми се пренасят върху страницата.

Пред мен стои тя, старата П. М.

Оттатък нея лежи издрасканата дървена шир на масата.

По плота се търкалят изостанали от различни комплекти пиперница и солница и рота инатливи трохи препечен хляб. Светлината, нахлуваща от коридора, е жълта, светлината тук вътре – бяла. Седя, мисля и тракам. Блъскам ли, блъскам по клавишите. Писането е мъчна работа, но не чак толкова, когато имаш какво да разкажеш.

Позволете ми да ви разкажа за един от нас.

Четвъртият от братята Дънбар, момче на име Клей.

Всичко това се случи на него.

Всички ние се променихме чрез него.

Първа част

ГРАДОВЕ

ПОРТРЕТ НА ЕДИН УБИЕЦ НА СРЕДНА ВЪЗРАСТ

Ако преди началото (поне както е изложено на белия лист) имаше една пишеща машина, едно куче и една змия, то самото начало – преди единайсет години – започна с един убиец, едно муле и Клей. Дори и в началото обаче все някой трябва да бъде пръв, а в онзи ден това можеше да е само Убиеца. В крайна сметка тъкмо той бе тласнал хода на събитията напред и стана причина ние самите да извърнем поглед назад. Стори всичко това чрез появата си. Пристигна в шест часа.

Кое то си е право, пристигането му беше съвсем подобаващо, поредната знойна февруарска вечер – денят беше изпекъл бетона, а слънцето все още жареше отвисоко. Жега, която можеш да уловиш в ръце и на която можеш да се осланяш, или по-точно, която бе уловила него в хватката си. В цялата всемирна история на убийците този тук със сигурност беше най-жалкият.

Със своите 178 сантиметра той беше среден на ръст.

Тежеше седемдесет и пет килограма – съвсем нормално тегло.

Ала нека това не ви заблуждава – Убиеца бе пустош, предрешена в костюм; стойката му бе превита, имаше вид на прекършен. Облегна се на въздуха, сякаш чакаше той да го довърши, но това не се случи, не и в този ден, понеже ненадейно се оказа, че не е време за благосклонност – на убийците не им се полагаше милост.

Не, днес той го долавяше.

Подушваше го.

Беше безсмъртен.

И това, общо взето, обобщава нещата.

На Убиеца можеше да се разчита да е неуязвим в онзи единствен момент, когато беше по-добре да е мъртъв.

* * *

После, в течение на цяла вечност, най-малко десет минути, той стоя при устието на „Арчър Стрийт“, изпълнен с облекчение, че най-сетне е пристигнал, и с ужас, че е тук. Улицата като че нехаеше; ветрецът ѝ бе душен, но безгрижен, опушеният ѝ мирис можеше да се пипне. Колите бяха не паркирани, а сякаш угасени като фасове, жиците на електропроводите пък провисваха под тежестта на безгласните, прегрели и обезпокоени гълъби. Градът се катереше по стръмнината и му подвикваше:

Привет отново, Убиецо.

Глас тъй топъл, досама него.

Някакъв вътрешен конфликт водиш, струва ми се... Всъщност конфликт е меко казано – здравата си я загазил.

И той самият също го знаеше.

Скоро знаят го приближи.

Сега „Арчър Стрийт“ прие предизвикателството, почти потри-ваше ръце, а Убиеца бе на път да се подпали. Чувстваше как огънят се разгаря някъде в подплатата на сакото му, а с това дойдоха и въпросите:

Беше ли в състояние да продължи напред и да довърши началото?

Можеше ли наистина да го доведе до край?

За един последен миг той си позволи лука – тръпката от спокойствието, – после преглътна, поразтри короната от трънливи коси и с мрачна решителност се отправи към номер осемнайсет.

Човек с горящ костюм.

Разбира се, в онзи ден той отиваше при пет момчета.

При нас, братята Дънбар.

Ето ни, подредени по възраст от най-големия към най-малкия:

Моя милост, Рори, Хенри, Клейтън, Томас.

Оттук насетне нямаше да сме същите.

Нито пък Убиеца, ако трябва да сме честни – а за да ви дам поне бегла представа в какво беше на път да се забърка той, трябва да ви разкажа какви бяхме ние.

Мнозина ни смятаха за пълни хулигани.

Диваци.

И като цяло не бяха далеч от истината.

Майка ни беше мъртва.

Баща ни ни бе напуснал.

Псувахме като изгървани, млатехме се като кечисти и непрекъс-

нато се биехме един друг на билиард и тенис на маса (маси неизменно трета-четвърта ръка, често разположени на осеяната с буци трева в задния двор), на „Монополи“, стрелички, футбол, карти и всяка друга игра, до която успеехме да се докопаеме.

Имахме пиано, на което никой не свиреше.

Телевизорът ни излежаваше доживотна присъда.

Диванът – двайсетгодишна.

Понякога телефонът звънваше и тогава един от нас изтичваше по верандата до съседната къща – беше просто старата госпожа Чилман – купила си беше бутилка доматиен сос и не можеше да отвори проклетото чудо. Който и да отидеше да ѝ помогне, щом се върнеше обратно, затръшваше вратата зад гърба си и животът си продължаваше постарому.

Да, за нас петимата животът винаги продължаваше.

Животът бе нещо, което набъхтвахме един в друг или избъхтвахме един от друг, особено когато нещата вървяха чудесно или обратно – напълно се оплескваха. В такива случаи хващахме в късния следобед по „Арчър Стрийт“. Скитосвахме из града. Високите като кули сгради, улиците. Дърветата с угрижени физиономии. Попивахме гръмогласните, изпъстрени с ругатни разговори, долитащи от кръчми, къщи и жилищни блокове, безкрайно убедени, че това е нашият свят. Очаквахме едва ли не да го съберем всичкия и да го понесем у дома, мушнат под мишница. Нямахме никакво значение, че когато се събудехме на другия ден, щяхме да открием, че си е тръгнал, че е избягал от нас, целия сгради и ослепителна светлина.

А, и още нещо.

Може би най-важното.

Не ни беше известно някой друг освен нас да е имал в малката си менажерия от нескопосни домашни любимци не какво да е, а муле.

И какво муле бе само.

Въпросното добиче се казваше Ахил и попадането му в задния двор на дома ни, в едно от предградията, известни с хиподрумите си, си имаше собствена километрична предистория. От една страна, тя беше свързана с изоставените конюшни и тренировъчната писта зад къщата, с една забравена разпоредба на градския съвет и един тъжен стар дебеланко с проблеми с правописа. От друга страна, всичко това имаше много общо с покойната ни майка, дезертиралния баща и изтърсака на семейството, Томи Дънбар.

Вземането на мулето под наша опека дори не беше обсъдено с всички – и пристигането му не мина без пререкания. След най-малко един разгорещен спор с Рори...

(– Ей, Томи, какво става тук, по дяволите?

– Какво?

– Ще видиш ти „какво“... нещо май се бъркаш, а? В задния двор има магаре!

– Не е магаре, а муле.

– Че каква е разликата?

– Магарето си е магаре, а мулето е кръстоска между...

– Не ми пука, ако ще да е кръстоска между куортър* и тьпо шетландско пони! Какво прави под сушилника?

– Пасе си.

– Това го виждам!)

... някак си намерихме начин да го задържим при нас.

Или по-точно мулето реши да остане.

На всичкото отгоре, както се случваше с повечето домашни любимци на Томи, и Ахил не беше безпроблемен. Преди всичко мулето беше животно с амбиции: понеже комарникът на задната врата беше отишъл по дяволите, то си беше създадо навика да се намъква вътре, когато я забравехме открената, а какво остава пък, когато зееше широко отворена. Това се случваше поне веднъж седмично и съответно поне веднъж седмично на мен пък ми избиваха чивиите. Това звучеше горе-долу така:

– И-сусе Христе! – По онова време бях необуздан в богохулстването и прочут с маниера си да разчленявам „И-сусе“ и да натъртвам на „Христе“. – Неведнъж, а сто пъти съм ви казвал, копенца такива! Затваряйте проклетата задна врата!

И така нататък, все в този дух.

Което ни връща пак към Убиеца, но нима е можел да знае?

Не е било трудно да се досети, че по времето на пристигането му у дома вероятно нямаше да има никого. Че ще трябва да решава дали да използва стария си ключ, или да почака на верандата, за да зададе своя единствен въпрос, да отправи своето предложение.

Очаквал е, дори се е надявал, да бъде посрещнат с човешка намешка.

* Куортър – американска порода коне, известна с отличните си състезателни качества на кратки дистанции от порядъка на четвърт миля (quarter mile), откъдето идва и названието им. – Б. пр.

Но не и нещо подобно.

Пълна греда.

Малката къща и болката, която тя извикваше, яростната атака на тишината.

И това муле взломаджия, джебчия.

Някъде към шест и четвърт той тръгна в крак с „Арчър Стрийт“, а товарното добиче примигна.

И така, ето какво се бе случило после.

Първият чифт очи, които Убиеца срещна вътре, принадлежаха не на друг, а на Ахил, а с Ахил шега не биваше. Мулето се намираще в кухнята, на няколко крачки от задната врата, току пред хладилника, а на издълженото му, несъразмерно лице се мъдреше обичайният израз, с който сякаш питаше: „Какво, по дяволите, ме зяпаш?“. Че даже и нещо предъвкваше, с ония ми ти разширени ноздри. Пълен непукизъм. Господар на положението. Ако пазеше бирата, вършеше го адски добре.

Е?

На този етап Ахил изцяло владееше разговора.

Първо градът, сега пък мулето.

Теоретично, в цялата история имаше някакво бледо подобие на логика. Ако някоя издънка на конския род трябваше да цъфне в града, то къде другаде, ако не именно тук: конюшните, тренировъчната писта, далечния глас на коментаторите.

Обаче точно пък муле?

Стъписването трябва да е било неописуемо, а и обстановката допринасяше за усещането. Кухнята имаше своя собствена география и климат.

Облачност в района на стените.

Обжарен под.

Брегова линия от мръсни чинии, простираща се до умивалника.

И най-сетне жегата, жегата.

Дори бдителната войнственост на мулето тутакси бе омекнала пред лицето на тази непоносима, изнурителна жегата. В кухнята беше по-горещо отколкото навън, а това бе постижение, което не биваше да се подминава с презрително пръхтене.

Много скоро обаче Ахил се окопоти и се върна към дълга си. А дали пък Убиеца не беше толкова обезводнен, че да бълнува? Измежду всички кухни по целия свят. През ума му прехвъркна ми-

молетната мисъл да забие в очите си кокалчетата на юмука си, за да изтръгне видението, ала подобно нещо би било безполезно.

Това, което виждаше, беше самата истина.

Беше сигурен, че животното – това сиво, проскубано, червеникаво, светлокафяво, сплъстеномуцунесто, опулено, месестоноздо, безучастно копеле, което стоеше триумфално на напукания под, запънато като муле на мост – бе там, за да оповестява и изяснява с необорими доводи простия факт:

Каквото и да правят убийците, те никога, при никакви обстоятелства не бива да си идват у дома.